

РІШЕННЯ

спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 03 Гуманітарні науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Сакральний дискурс поетичної творчості Віри Вовк» за спеціальністю 035 Філологія «19» квітня 2023 року.

Льохарт Діана Олександрівна народилася 15 лютого 1994 року в с. Зарожани Дністровського району Чернівецької області, є громадянкою України та має вищу освіту.

У 2017 році закінчила Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича за спеціальністю «Українська мова і література», одержавши диплом з відзнакою та здобувши кваліфікацію магістра української філології.

15 вересня 2017 р. вступила на денну форму навчання до аспірантури у Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. За період навчання підготувала дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 «Філологія» та виконала освітньо-наукову програму.

На сьогодні є аспіранткою кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (Міністерство освіти і науки України, м. Чернівці).

Науковий керівник – Антофійчук Володимир Іванович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Здобувачка має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статей у наукових фахових виданнях України:

1. Льохарт Д.О. Сакральний макро- та мікрокосмос поетичного світу Віри Вовк. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2022. Вип. 24. Т. 1. С. 200–208. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/24/part_1/37.pdf
2. Льохарт Д.О. Мистецтво-як-sacrum у поетичній творчості Віри Вовк. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер: Філологія*. Одеса, 2022. № 57. С. 161–166. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v57/39.pdf>
3. Льохарт Д. Своєрідність трансформації біблійних образів у поезії Віри Вовк. *Південний архів. Філологічні науки*. Херсон, 2017. Вип. 71. С. 34–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pafn_2017_71_7
4. Льохарт Д. О. Своєрідність жанру молитви в поезії Віри Вовк. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер: Філологія*. Одеса, 2017. №26. Том 1. С. 45–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_26%281%29_16

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Шабат-Савка Світлана Тарасівна, голова разової спеціалізованої вченої ради доктора філологічних наук (10.02.01 – українська мова), професор, завідувачка кафедри сучасної української мови філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, дала позитивну оцінку і висловила побажання:

Узагальнивши основні наукові напрацювання у сфері сакрального (а це глибокі наукові студії В. Антофійчука, І. Бетко, Ю. Григорчук, І. Даниленко, І. Набитовича, А. Нямцу та ін.), у цьому контексті можна було б говорити і про мовознавчі праці Н. Бабич, Н. Гуйванюк, А. Ковтун, М. Скаб, деякі наші напрацювання, у яких йдеться про сакральний

дискурс, про інтенції сакральності, про ті або ті жанри релігійного стилю, свою авторську концепцію Діана Льюхарт репрезентує у трьох розділах, що зумовлені заявленою метою – здійснити комплексне вивчення закономірностей та особливостей творчої інтерпретації і функціонування категорії сакрального у творчості Віри Вовк у контексті історії розвитку української літератури ХХ ст. І треба зазначити, що дисертантка успішно виконала поставлені перед нею завдань.

Питання: 1. У своїй дисертації Ви послуговуєтеся терміном «сакральний дискурс». Скажіть, будь ласка, як ви витлумачуєте його, хто з українських дослідників використовує цей термін у своїх наукових працях і як, на Вашу думку, співвідносяться термінопоняття інтенція та дискурс? 2. Ви досліджуєте сакральний універсум у поетичному доробку Віри Вовк, яка входила до Нью-Йоркської поетичної групи. Хто з представників цього творчого об'єднання так само збагачув та увиразнював свою творчість інтенціями сакральності, апелював до тих або тих жанрів чи образів?

Набитович Ігор Йосипович, доктор філологічних наук (10.01.06 – теорія літератури), професор кафедри теорії та історії української літератури філологічного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Не применшуючи дослідницького здобутку дисертації, зробимо кілька зауважень до роботи:

1. Дисертаційна робота присвячена студіям над категорією *sacrum*. Але водночас у дисертації проаналізовано й окремі драматичні твори. Чи не вартувало б у окремому розділі розглянути драматичну творчість у контексті проблеми, поставленої у дисертації?

2. Можливо, що у запропонованій науковій роботі варто було б окреслити масив тих поетичних творів чи циклів (бодай дескриптивно), які дисертантці не вдалося залучити до свого дослідження. Це б показало, з одного боку, наскільки повно в роботі використано поетичну спадщину Віри Вовк для представлення художнього функціонування категорії сакрального у її поезії, а, з іншого, окреслило б наступну перспективу для досліджень її мистецької спадщини.

3. Головним жанровим утворенням, яке детально розглянуто у дисертації є молитва. Можливо вартувало б у контексті поетичної творчості мисткині розглянути й інші жанрові утворення – саме такі, які Ігор Качуровський називає «жанрами містичної літератури».

Питання: Уточніть, що Ви маєте на увазі й розумієте під поняттями макро- та мікрокосмосу, які розглядають в контексті поетичного світу Віри Вовк.

Левченко Наталія Микитівна, доктор філологічних наук (10.01.01 - українська література), професор, професор кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Не применшуючи наукового здобутку дисертації, слід зробити кілька зауважень до роботи:

1. Спонукає до дискусії нечітке окреслення, в якому значенні вжито в дисертації поняття священний. Наприклад, визначаючи новизну студії, Діана Льюхарт зазначає: «Уперше здійснено комплексне й цілісне дослідження своєрідності трансформації категорії сакрального в поезії Віри Вовк, представлено цілісну концепцію художнього бачення світу крізь призму художнього представлення її у взаємодії сакрального та профанного, священного та мирського (ст. 21). Не зважаючи на те, що поняття священне і святе в певному сенсі є синонімічними, їх все ж таки варто розмежовувати. Відомо, що святість є глибинним індикатором наближення особистості до Бога чи навіть її обоженням і визначається таким предикатом як святе. Священне дотичніше до артефактів культури, місць поховання, усіх тих об'єктів, що свідчать про присутність божества у світі людини.

2. Категорія *sacrum* охоплює широкий спектр буття і усвідомлюється як «екстремуми», тобто певні крайні точки, що окреслюють нижню та верхню межі, своєрідні полюси напруги людського життя від піднесення до святості й пониження до гріха. Найбільш повне розкриття сенсів сакрального можливе лише за умови його аналізу в межах корелятивної пари *sacrum/profanum*.

3. У дисертації переважно сакральне в творчості Віри Вовк розкривається як святе чи священне. Однак образ Юди Іскаріота з одного боку фрагментарно аналізується як сакральний образ у літературі, а з іншого – як апостол, який характеризується протилежними до святості рисами: зрадою, заздрістю, жагою збагачення. Конструктиву роботі додало б більш детальне вивчення профанної площини образу Юди в поезії Віри Вовк «Два гріхи».

Питання: У своїй доповіді, Ви стверджуєте, що для художнього світу Віри Вовк характерною є така синтеза християнських образів та символів із персонажами з інших релігій, поєднання міфо-ритуального та релігійного світобачення. Обґрунтуйте це твердження, як саме такі образи, символи взаємодіють у поетичних текстах авторки.

Маркуляк Лариса Василівна, кандидат філологічних наук (10.02.01 – українська мова), доцент, доцент кафедри української літератури філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, надала позитивну рецензію із зауваженнями: 1. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження стали праці багатьох українських та зарубіжних літературознавців. Варто було б для літературознавчої рецепції біблійно-християнських аспектів поетичної творчості Віри Вовк виділити цілий розділ. 2. У третьому розділі дисертації частково звернено увагу на драматичну поему Віри Вовк «Іконостас України», в якій «створено мистецьку візію особливого історичного профетизму, де минулі віки й релігійні уявлення тісно лучаться із приходом християнства і зміною історичної та національнокультурної парадигми» (с. 184). Чи не варто було б подати детальніший аналіз цього твору в окремому підрозділі, адже його проблематика безпосередньо стосується категорії сакрального?

Питання: у другому розділі, зокрема, у підрозділі 2 «Художні проєкції індивідуально-авторської молитви в поезії Віри Вовк» Ви власне розглядаєте жанрово-тематичні різновиди жанру молитви. Мене цікавить таке питання: Якими ж підходами Ви керуєтеся у віднесенні тієї чи іншої поезії-молитви Віри Вовк до відповідного жанрово-тематичного різновиду? Скажіть, будь ласка, що Ви берете до уваги для розмежування таких, зокрема жанрово-тематичних різновидів молитви, як молитва-благання і молитва-прохання?

Рихло Петро Васильович, доктор філологічних наук (10.01.04 – література зарубіжних країн, 10.01.05 – порівняльне літературознавство), професор, професор кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Робота відзначається вельми пильним прочитанням ліричних текстів поетеси з насиченим цитуванням уривків віршів, що само по собі є позитивним, оскільки сприяє переконливості й достовірності наукових суджень. Однак при такому фрагментарному цитуванні часто бракує ширшого контексту. Бажано було б бодай у деяких випадках наводити повні тексти віршів, щоб дати уявлення про те, яке місце займають наснажені сакральним сенсом образні структури в загальному задумі, ідейному змісті вірша, як вони корелюють з іншими образними структурами твору.

2. При спробі класифікації жанрових різновидів молитви (с. 78) виділено такі жанрові форми, як молитва-прославлення (мабуть, краще було б назвати її молитвою-успрашанням) і молитва-хвала. Ці термінологічні визначення видаються

синонімічними, незрозуміло, чи існує між ними якась принципова відмінність, яка уповноважувала б вважати їх різними жанровими підвидами.

3. На с. 158 наводиться назва запозиченого зі збірки «Бердо» вірша Minnetrank, що її перекладено начебто з норвезької як «Зілля пам'яті». Насправді це давньонімецьке слово, яке відіграє ключову роль у сюжетах лицарських романів про Тристана та Ізольду, воно означає «любовний напій». Між іншим, історію цього невмирущого кохання В. Вовк також тематизує в одному зі своїх віршів.

Питання: Відомо, що Віра Вовк провела більшу частину свого життя у Бразилії й там виходили усі її основні книжки, зокрема, усі поетичні збірки. При чому вони виходили там не у якихось великих видавництвах, а часто у самвидаві. Тобто своїм коштом авторка оплачувала ці видання. Я гадаю, що вони виходили невеличкими накладками. Якою мірою ці поетичні книжки були доступні вам?

На дисертацію Діани Олександрівни надійшло три звернення. Усі вони позитивні, але містять окремі побажання та зауваження.

Гаврилук Надія Іванівна – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу теорії літератури і літературної критики Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. У зверненні вказано, що наукова новизна і цінність дослідження Діани Олександрівни Льохарт не викликає сумніву, втім окремі моменти видаються дискусійними:

1. Важко погодитися з тезою, що світосприйняття В. Вовк “пантеїстичне, де пантеїзм нерозлучний із християнством”. Пантеїзм усе ототожнює з богом (дерево = бог, сонце = бог), але християнство розуміє все як наповнене Богом, що, однак, не робить об'єкти світу тотожними Богові.

2. Наскільки доречно говорити про міфологічно-ритуальне світобачення? Ритуал, безумовно, є частиною будь-якої релігії. Але ж релігія є тим, що сприймається як істинне. В момент переходу давнього вірування в міф “умикається” фактор уяви (що робить міфологічне світобачення особистісним і емоційним і зближує його з поезією), але ритуал у міфі набуває хіба що статусу церемонії, давнього звичаю, втрачаючи сакральність.

Тиховська Оксана Михайлівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ДВНЗ «УжНУ». У зверненні вказано, що незважаючи на вказані зауваження дисертація Льохарт Діани Олександрівни відображає актуальність, самостійність та концептуальність наукового дослідження. Зауваження щодо змісту:

1. Д. Льохарт зауважила, що пантеїзм Віри Вовк зближує її лірику з творчістю Богдана-Ігоря Антонича: однак, на нашу думку, варто було б провести ширші типологічні паралелі між творами цих двох авторів, акцентувати на різній інтерпретації образів-символів.

2. Дисертантка спостерегла, що Вірі Вовк притаманна сковородинівська кордоцентрична модель світобачення, але не окреслила цю подібність на рівні поезики окремих творів В. Вовк та Г. Сковороди.

3. Осмислення поезії В. Вовк можна було б поглибити, провівши паралелі до прозових творів письменниці., в яких об'єктивується категорія *sacrum*.

Починок Людмила Іванівна – завідувачка кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент. У зверненні вказано, що у дисертаційній роботі з'ясовано значущість впливу новаторства письменниці на розвиток українського літературного процесу, однак праглось би ще ширшого літературного контексту, як зарубіжного, так і вітчизняного, у дослідженні сакральної проблематики та образності у творчому спадку Віри Вовк. Проте висловлене міркування ні в якому

разі не применшує наукових здобутків чи дослідницької вправності дисертантки, а радше є побажанням до подальших студій в обраному руслі. Тому засвідчуємо, що дисертація Д.О. Ляхарт є самостійною завершеною науковою працею, в якій подано теоретико-методологічне обґрунтування та авторське вирішення окреслених завдань. Висловлені дисертанткою гіпотези, висновки, узагальнення підтверджуються отриманими результатами дослідження.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» 0 членів ради,
«Утрималось» 0 членів ради

На підставі результатів голосування та прийнятого висновку разова спеціалізована вчена рада присуджує **Ляхарт Діані Олександрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 035 Філологія.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор філологічних наук, професор

Світлана ШАБАТ-САВКА